

Prvá kapitola

JANUÁR 1944

PRÍCHOD

Do dedinky Olšavice, ktorá sa nachádza na severe Slovenska, dorazili o šiestej ráno. Cesta trvala takmer štyri hodiny, no našťastie sa neprihodilo nič zlé. Rytmické kolísanie auta po ceste, šplhajúcej sa pomedzi kopce, uspalo mamu aj Maxa. Gabike sa zaspáť nepodarilo, pretože sa jej pred očami mihali hrôzostrašné výjavy. A tak sa rozhodla radšej bdieť.

Mátožné predstavy ju však neopúšťali. Gabika má trinásť a jej bratranec jedenásť rokov a spolu s mamou sa snažia zachrániť si holý život útekom do hôr. Musia sa skryť pred Nemcami, ktorí v ich mestečku hľadajú židovské rodiny. Už tam nie je viac bezpečno. Dúfali, že v horskej usadlosti, kde ich nikto nepozná, konečne nájdu pokoj.

Počas cesty sa Gabike v hlave prehánali myšlienky na to, čo sa práve dialo židovským rodi-

nám v Európe. Nemecko si v roku 1939 podma-
nilo Poľsko a vtedy všetka tá nenávisť naplno
prepukla. Už pred vojnou zaviedli Nemci voči
Židom tvrdé zákony. Vymedzili im, kam môžu
cestovať, s kým sa môžu stýkať, čo môžu vlast-
niť a kde sa môžu usadiť. Od roku 1940 bra-
li Židom domovy a prácu a o dva roky neskôr
Gabike a ostatným židovským deťom zakázali
navštevovať školu.

Situácia sa zhoršila, keď sa rozšírilo zatýkanie
a Židov začali posielat' na „prácu“ do desivých
koncentračných táborov. Židovskí muži, ženy
aj deti tam umierali hladom, mučili ich a zabí-
jali. Najprv sa o tom len šušovalo a nikto tomu
nechcel uveriť. Chýry sa však potvrdili a rozší-
rila sa panika. Gabikina rodina stále verila, že
sa všetko obráti k lepšiemu a že vojna sa skoro
skončí. Bohužiaľ, stal sa opak. Kedykoľvek mo-
hol prísť rad na nich. Keď k nim prišiel Max,
mama bola rozhodnutá odísť niekam na bez-
pečné miesto.

Jozef preradil rýchlosť a motor zareval. Vzápä-
tí sa pozrel na svojich troch pasažierov a Gabike

venoval úsmev. Jozef býval odjakživa v ich susedstve. Jednej židovskej rodine vybavil cestu do Švajčiarska. Nikdy o tom nehovoril, no Gabikina mama vedela, že je členom skupiny odporu, ktorá ukrýva Židov alebo im pomáha v úteku a so zásobami a šatstvom. Keď si Gabikini rodičia uvedomili závažnosť situácie, presne vedeli, na koho sa treba obrátiť. Nebezpečenstvo, ktoré hrozilo Jozefovi, ak by ho odhalili, bolo obrovské. Napriek tomu im neodmietol podať pomocnú ruku. Ešte stále sa našlo dosť ľudí, ktorí boli podobne ako Jozef Židom ochotní pomôcť. Na obranu proti Nemcom nepoužívali zbrane, no i tak veľa dokázali. Ak by bolo takýchto ľudí viac, pomyslela si Gabika, vojna by sa mohla skončiť skôr.

Opatrne sa pokúšala nájsť si novú polohu na sedadle a zároveň dávala pozor, aby nezobudila mamu. Do auta prefukoval mrazivý vzduch. Gabike sa od horúceho dychu parilo z úst. Načiahla sa k oknu a zotrela z neho námrazu. Naokolo sa týčili známe obrisy pohoria. V každom ročnom období bolo nádherné, no v zime jeho krása vynikla oveľa viac. Štíty pokryté snehom sa

vynímali na ostrobelasom pozadí oblohy. Vyzerali ako z obrazu nejakého umelca. Kravy už boli vonku na paši napriek chladu a včasnej hodine a takmer ospalo sa pohybovali po lúke nad dedinou. Všade naokolo sa rozprestierali lesy. Gabika si všimla úzky pásik chodníka, ktorý sa strácal pod stromami. Premkol ju prudký strach, keď si uvedomila, aké hrozné by bolo v tom lese zablúdiť.

Do týchto hôr sme chodievali s otcom na prázdniny, spomenula si. Čo by jej teraz povedal? Od jeho smrti uplynuli už dva roky. Odvtedy sa Gabike a jej mame žije oveľa ťažšie. Chýba im tu jeho sila, múdrosť a starostlivosť.

Dodávka sa šplhala po nespevnenej hlavnej ceste a cestujúcich vzadu to nadhadzovalo sem a tam. Jozef sa pokúsil vyhnúť krdľu husí a sliepok, voľne sa potulujúcich po dedine. Cestu po oboch stranách lemovali malebné domčeky. Všetky boli postavené z rovnakého bieleho kameňa a z drevených brvien pomalovaných červenou, žltou a bielou. Vedľa každého domu bol kus pozemku a vzadu malá stodola.

V dedine väčšinou žili chudobní ľudia a chalupy boli biedne v porovnaní s murovaným domom, ktorý musela jej rodina opustiť. Gabikini rodičia vlastnili niekoľko hektárov pôdy, kde pestovali pšenicu, jačmeň, ovos, zemiaky a chovali dobytok. Privrela oči, akoby si želala, nech sa vráti domov, hoci vedela, že sa to už nedá. Tu budú aspoň ukrytí pred nacistickým besnením.

Pred nimi sa vynorila kostolná veža. Za kostolom bolo vidieť budovu radnice. Kostol, to bola majestátna budova so strechou pokrytou tmavým šindľom. Nebol príliš veľký, ale zahrotená veža dominovala okoliu, akoby chcela rozpažiť ruky a chrániť zástup svojich veriacich. Auto smerovalo za kostol a pribrzdilo.

Mama sa zavrtela, otvorila oči a niekoľkokrát žmurkla. Max sa ponáhal a zívol. Napravil si okuliare na nose. Čiapku mal stiahnutú hlboko do čela, no strach v očiach sa mu nepodarilo skryť. Gabika si spomenula na deň asi pred mesiacom, keď k nim sám a neskoro v noci došiel Max.

„Nemci odviedli mamu s otcom. Vzali aj Júliu,“ povedal vážne, len čo vstúpil dnu. Jeho vy-